

פרק הגזול עצים

מתניתין:

בגוף הפרה והרחל, ואילו את הולד או את הצמר הרי הוא קונה בשינוי, ומוסיף לנגזל את דמיהם שהיו שווים לפני הלידה והגזיזה, והעודף ששווה עכשיו יותר, הרי זה שלו⁽¹⁾.

ג. גזל פרה ונתעברה אצלו וילדה, או גזל רחל ונטענה אצלו צמר וגזזה, מה שנתעברה או שגדל צמרה, נחשב שינוי אף לגבי הפרה או הרחל, ואינו חייב להחזירן אלא לשלם דמיהן⁽²⁾.

ולפיכך הריהו משלם כשעת הגזלה, דהיינו דמי הפרה ודמי הרחל כשוויין בשעת הגזילה, וכל מה שהשביחו משעת הגזילה ואילך הרי זה שייך לגזולן.

זה הכלל:

כל הגזלנים משלמין כשעת הגזלה, ולכן אם גנב טלה ונעשה איל, או גנב עגל ונעשה שור וטבחו או מכרו, פטור משלומי ארבעה וחמישה, כי הואיל ונעשה שינוי בידו — קנאו, ושלו הוא טובח או מוכר⁽³⁾.

גמרא:

אמרי, אמרו בבית המדרש לדייק מדברי המשנה: כי רק אם גזל עצים ועשאן כלים,

משנתנו באה ללמד, שאם הגזילה נשתנתה ביד הגזולן, אף על פי שהבעלים עדיין לא נתיאשו ממנה, קנאה הגזולן בשינוי, ומשלם את דמיה כשעת הגזילה.

א. הגזול עצים ועשאן כלים ובכך שינה אותם מצורתם המקורית שהיו בשעת הגזילה, או גזל גיזות צמר ועשאן בגדים.

הרי הוא משלם לבעלים ממון עבור הגזילה כשעת הגזלה, כשוויות הגזילה בשעה שגזלה. ואינו משיב את החפץ הגזול כיון שקנאה הגזולן לעצמו ב"שינוי מעשה" ששינה את החפץ.

ובגמרא יתבאר איזה שינוי בחפץ נחשב שינוי שעל ידו קונה הגזולן את החפץ הגזול.

ב. אם גזל פרה מעוברת וילדה אצלו, או גזל רחל טעונה, כבשה טעונה צמר, וגזזה הגזולן —

משלם הגזולן לבעלים דמי פרה העומדת לילד, ודמי רחל העומדת ליגוז, כלומר: הגזולן מחזיר לבעלים את הפרה או את הרחל עצמן, כיון שלידה וגיזה אינם שינוי

1. כך מפרשים הנמוקי יוסף והמאירי, וכן דעת

הרמב"ן במלחמות, אבל דעת בעל המאור והרא"ש, שהגזולן קונה את הפרה או את הרחל, לפי שהלידה והגזיזה הן שינוי בגופן, והוא משלם לנגזל את דמי הפרה או את דמי הרחל

2. ולא נקטה המשנה "וילדה" "וגזזה" אלא אגב הרישא. גמרא.
3. כך מבואר בגמרא, כי אופן זה נתרבה מ"זה הכלל".